

Byla C-827/19

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. lapkričio 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Audiencia Provincial de Pontevedra (Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. spalio 29 d.

Apeliantai:

D.A.T.A.

L.F.A.

A.M.A.G.

L.F.A.

J.G.C.

S.C.C.

A.C.V.

A.A.G.

A.C.A.

L.C.A.

N.P.B.

P.C.A.

Kita apeliacinio proceso šalis:

Ryanair D.A.C.

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliacinis skundas, kurį keletas keleivių (toliau – apeliantai) pateikė dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo buvo iš dalies patenkintas jų ieškinys oro bendrovei *Ryanair D.A.C.* (toliau – kita apeliacinio proceso šalis).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnį pateiktas prašymas išaiškinti Reglamento (EB) Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalį.

Prejudiciniai klausimai

- 1 Ar tai, kad oro vežėjo darbuotojai įgyvendina savo teisę dalyvauti streikuose, kuriuos organizuoja profesinė sąjunga reikalaujama geresnių darbo sąlygų, kai streikuojama ne dėl darbdavio ankstesnio sprendimo, bet dėl darbuotojų reikalavimų, gali būti laikoma „ypatinga aplinkybė“ pagal Reglamento Nr. 261/20[0]4 5 straipsnio 3 dalį, ar, priešingai, ši aplinkybė yra būdinga oro vežėjo vykdomos veiklos dalis?
- 2 Ar tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė nagrinėjamoje byloje, vežėjas privalo imtis kokių nors teisiškai leistinų priemonių, taip pat ir tuomet, kai apie teisės streikuoti įgyvendinimą jam buvo pranešta per teisės aktais reikalaujamą laikotarpį, pavyzdžiui, siūlyti kitų bendrovių, kurių darbuotojai nedalyvauja streike, skrydžius?
- 3 Ar siekiant nustatyti, kad oro bendrovės įgulos streikas yra „ypatinga aplinkybė“ pagal Reglamento Nr. 261/20[0]4 5 straipsnio 3 dalį, svarbu tai, kaip buvo atšauktas streikas, ypač, kai tai buvo padaryta abipusiu konflikto šalių sutarimu?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 261/2004, nustatančio bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisyklės atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 295/91, 1, 2 ir 12 konstatuojamosios dalys ir 5 straipsnio 3 dalis.

2017 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Pešková ir Peška*, C–315/15, EU:C:2017:342, 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimas *TUIfly GmgH*, C–195/17, EU:C:2018:258.

Bylos aplinkybių ir pagrindinio proceso santrauka

- 4 Šešiolika apeliantų pagrindinėje byloje bendrovės *Ryanair* interneto puslapyje įsigijo skrydžius į abi puses maršrutu Portas–Karkasonas. 2019 m. balandžio 1 d.

šiemis keleiviams atvykus į Karkasono oro uostą atgaliniam skrydžiui (numatytas išvykimo laikas – 15.25 val.), jiems buvo pranešta, kad šis skrydis atšauktas dėl skrydžių bendrovės įgulos streiko. Bendrovė pasiūlė keleiviams kitą dieną, 8.15 val. ryto, skristi iš Tulūzos oro uosto į Madridą tos pačios bendrovės lėktuvu, kuris nusileistų 9.35 val. vietos laiku.

- 5 Kadangi keleiviams nebuvo pasiūlyta jokia transporto priemonė nei iki Tulūzos oro uosto, nei iš Madrido iki Vigo, taip pat nepasirūpinta maitinimu ar apgyvendinimu, keleiviai pirmosios instancijos teisme pareiškė ieškinį, kuriuo reikalavo iš viso sumokėti 1 216,59 EUR už transporto ir apgyvendinimo išlaidas (bendra išlaidų suma siekė 2 067,92 EUR, o bendrovė padengė 731,33 EUR), taip pat 3 750 EUR kompensaciją dėl atšaukto skrydžio (po 250 EUR keleiviui).
- 6 Atsiliepime į ieškinį oro bendrovė sutiko padengti transporto ir apgyvendinimo išlaidas, kaip reikalavo keleiviai, bet nesutiko mokėti jokios kompensacijos dėl atšaukto skrydžio, tvirtindama, kad skrydis buvo atšauktas dėl *Ryanair* įgulos narių streiko, kurį organizavo Portugalijos profesinė sąjunga ir dėl kurio, kaip buvo pranešta, kovo 29 d., taip pat balandžio 1 d. ir 4 d. buvo sustabdyta veikla. Bendrovė teigė, kad šios priežasties negalėjo kontroliuoti. Ji pabrėžė, kad įgulos nariai streikavo ne dėl „konkreto darbo sąlygų pakeitimo“, bet dėl to, kad būtų „nedelsiant patenkinti reikalavimai dėl darbo“ (nurodomas minimalus darbo užmokestis, tėvystės atostogos ir draudimas atleisti iš darbo už drausmės pažeidimą), ir tvirtino, kad šioje byloje nebuvo taikoma Teisingumo Teismo Sprendime *TUIfly GmgH, C-195/17* suformuota jurisprudencija.
- 7 Pirmosios instancijos teismo sprendimu ieškinys buvo patenkintas iš dalies: iš oro bendrovės priteista 1 216,59 EUR suma su palūkanomis, bet reikalavimas išmokėti kompensaciją dėl atšaukto skrydžio buvo atmestas, remiantis tuo, kad įgulos narių teisės streikuoti įgyvendinimas yra ypatinga aplinkybė, kurios negalima numatyti ir išvengti, nes teisės aktuose numatyta, kad streikuojančių darbuotojų pakeisti negalima.
- 8 Keleiviai pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo; jie rėmėsi įvairiais Ispanijos teismų sprendimais, siekdami pagrįsti argumentą, jog vežėjas tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė šiuo atveju, turi įrodyti, kad negalėjo išvengti skrydžio atšaukimo taikydamas pagrįstas priemones, net ir vykstant deryboms prieš pradėdant streiką; taip pat jei tvirtino, kad bendrovės darbuotojų reikalavimai dėl darbo yra bendrovės veiklos dalis, todėl negali būti laikomi ypatingomis aplinkybėmis, dėl kurių būtų atleidžiama nuo pareigos išmokėti keleiviams kompensaciją.
- 9 Oro bendrovė nesutinka su apeliacinio skundo pagrindais ir teigia, kad streikas yra ypatinga aplinkybė, kurios darbdavys negali išvengti, nes jis negali imtis jokių priemonių, kad išvengtų numatytų veiklos sustabdymo atveju, kadangi pagal Portugalijos teisės aktus draudžiama pakeisti streikuojančius darbuotojus. Oro bendrovė taip pat nurodo įvairius Ispanijos teismų ir administracinių institucijų

sprendimus, kuriuose, taikant Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalį, šis klausimas sprendžiamas taip pat.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindų santrauka

- 10 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalyje nustatyti konkretūs oro vežėjų įsipareigojimai keleiviams skrydžio atšaukimo atvejais (pagalba, informacijos teikimas ir finansinė kompensacija). Šio straipsnio 3 dalyje numatyta, kad išimtiniais atvejais oro vežėjas neprivalo mokėti kompensacijos, „jei gali įrodyti, kad skrydis buvo atšauktas dėl ypatingų aplinkybių, kurių nebūtų buvę galima išvengti net ir imantis visų pagrįstų priemonių“.
- 11 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apibendrina Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su sąvoka „ypatingos aplinkybės“, dėl kurių vežėjas gali būti atleistas nuo pareigos išmokėti keleiviams kompensaciją. Remiantis šia jurisprudencija, atleidimas nuo bendros pareigos išmokėti kompensaciją turi būti aiškinamas siaurai.
- 12 Apskritai remiamasi Sprendimu *Pešková ir Peška*, C–315/15, kurio 22 punkte Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ypatingomis aplinkybėmis gali būti laikomi „tie įvykiai, kurie dėl savo pobūdžio ar atsiradimo priežasčių nėra būdingi normaliai oro vežėjo veiklai ir kurių jis realiai negali kontroliuoti“. Vis dėlto vien ypatingų aplinkybių nepakanka, taip pat reikia, kad bendrovė įrodytų, jog tokių aplinkybių nebūtų buvę galima išvengti net ir imantis visų pagrįstų priemonių. Taigi, remiantis minėto sprendimo 28 punktu, oro vežėjas, tam, kad būtų atleistas nuo pareigų dėl ypatingų aplinkybių, turi įrodyti „kad jų nebūtų buvę galima niekaip išvengti ėmusiis situacijai pritaikytų priemonių, t. y. tokių priemonių, kurias tuo momentu, kai susidarė ypatingos aplinkybės, atitinkamas oro vežėjas galėjo įvykdyti techniškai ir ekonomiškai“.
- 13 Konkrečiai sprenddamas klausimą, ar tai, kad oro bendrovės įgula pasinaudojo savo teise streikuoti, gali būti laikoma ypatinga aplinkybe, dėl kurios vežėjas atleidžiamas nuo pareigos išmokėti kompensaciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Sprendimu *TUIfly GmgH*, C–195/17, kurio rezoliucinėje dalyje nurodyta, kad reikšmingos orlaivių įgulos narių dalies spontaniškas neatvykimas į darbą, kaip ir nagrinėjamu atveju, nepatenka į sąvoką „ypatingos aplinkybės“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalį.
- 14 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia skirtumus tarp šios bylos aplinkybių ir tų, kurios susiklostė byloje, kurioje priimtas sprendimas *TUIfly*, t. y. pastaruoju atveju oro bendrovė netikėtai pranešė apie restruktūrizavimo planus ir anksčiau veikla nebuvo stabdoma, todėl tas streikas buvo pripažintas „laukiniu streiku“. Pabrėžiami sprendimo argumentai, kad rizika, kylanti dėl tokių restruktūrizavimo planų socialinių pasekmių, turi būti

laikoma būdinga įprastai atitinkamo oro vežėjo veiklai, ir nesvarbu, ar streikas gali būti laikomas laukiniu streiku.

- 15 Šioje byloje, priešingai, veikla buvo sustabdyta (bent taip atrodo) ne dėl to, kad darbdavys prieš tai kaip nors pakeitė darbo sąlygas, bet dėl bendrų profesinės sąjungos reikalavimų pagerinti darbo sąlygas, vykdamas profesinės sąjungos suorganizuotą streiką.
- 16 Atsižvelgiant į šiuos skirtumus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar galima laikyti, kad darbdavys paprastai gali suvaldyti teisėtą darbuotojų teisės streikuoti įgyvendinimą. Atsižvelgiant į Sprendimą *TUIfly*, galima teigti, kad darbiniai konfliktai yra įprastos darbdavio veiklos dalis ir jų būtų galima išvengti pagrįstai patenkinus darbuotojų reikalavimus arba išpėjimo apie streiką laikotarpiu imantis priemonių, kad skrydžiai nebūtų atšaukti. Vis dėlto šioje byloje neaišku, kokių konkrečių priemonių buvo galima imtis šiuo tikslu ir ar darbdavys pagal Reglamentą Nr. 261/2004 privalėjo imtis kokių nors teisiškai leistinų priemonių, pavyzdžiui, teikti kitų bendrovių, kurių darbuotojai nestreikuoja, skrydžius.
- 17 Taip pat neaišku, ar vertinant, ar oro bendrovė galėjo išvengti streiko, ir pagal tai nustatant, ar streikas turi būti laikomas „ypatinga aplinkybe“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalį, gali būti svarbu, kaip buvo išspręstas konfliktas (sutinkant su visais darbuotojų pasiūlymais ar abipusiu šalių sutarimu).

DARBINIS VEIKIMAS